

30-ТА РОЧНИЦЯ ЛЕМКОВСКОЙ НАРОДНОЇ ТРАГЕДІЇ 1947 — 1977

ПРОТЕСТ ПРАВИТЕЛЬСТВУ ПОЛЬШЫ

От редакції: — Наша газета "Лемковина" поставила собі за ціль — боротися за права лемків и Лемковини и того выполнят. Хоц трудно ест вшытко выполнити, але при помочы передовых наших людей крачае вперед. Едным таким важным кроком было выслание протесту Правительству Польшы, котрый то протест подае ниже по нашому.

* * *

Lemkovina Association 12/IX/77
P. O. Box 131
Yonkers, N. Y. 10703

Перший Секретарь ПЗНР
Едвард Герек
Премьер Пётр Ярошевич
и Генеральный Прокуратор
в Варшаві, Польша

Мы, граждане США, иммигранты з Лемковини барз зме занепокоены судьбом наших родин жыючих в границях ПРЛ — так на землях праотцовской Лемковини, як и тех, котры в року 1947 zostали примусово и брутальні выгнаны в так званой акції "В".

Хыбаль для никого не ест гнеска таемницём, же товдашний Уряд ПРЛ підняв так драконьску деспизию не зо взгляду безпеки краю або загрожения нововпосталого порядку социалистичного, а в цілі примусового и цілковитого вынародовления лемків. Доводом того ест ясный приклад застосуваня загального и примусового выгнаня вшыткых русинів и украинців включно з родинами мішаными на підставі національного происхождения. Выгнанню підлігали навет заслужены для социализма: коммунисты, партизаны ГЛ и АЛ, охотники Красной Армии и Войска Польского. Их придуманом вином была едніи принадлежніст до народу русского. або украинского. Едним словом — не народилися поляками-католиками.

Зостали лем единиці, котры при намові ксендзів римокатолицкых змінили свое віроисповідание из грекокатолицкого або православного на римокатолицке — што было бране під увагу едностками войсковыми, як ест римокатолик, то и поляк.

Способы выгнаня и розшмареня по понімецкых землях сут описаны частично в творі А. Квілецкего п. н. "Лемкове" и в творі К. Пудли "Весь Дольносельонска". Хоц дакус они написали об'ективно, але головно трагедию лемковску показали они в барз злагодженом сьвітлі.

Можна бы было по 30-х роках до тых справ юж не вертати, жебы тотя метода вынародовления не была ужывана до дня гнеснього владами партийными и администратийными вшыткых щаблів.

Метода під'юджаня, дискриминації національной, понижаня гідности національной, віроисповідания и взагалі людской ест на порядку денном в дальшом тягу в отношении до людности лемковской в Польші.

Позбавлено людніст лемковску на учаня своїх дітей отцовского языка, можливости отпраляня Богослужений во вхондньом обряді — забираючи в самом бывшом воевудстві жешовском понад сто церквей обряду грекокатолицкого або православного для потреб римокатолицкого костела, при чом переробкы внутрі поважні обнижыли вартости забытковы так красивой архитектуры. Много сьвятых зостало знеславленых — перемяючи их на стайні и тримаючи в них увці або замінено их на магазины навозів штучных. Интервенції людности до влад найвысших ПРЛ до гнес не односят skutku. Стосуеся методу молчаня и не отповідатся на просьбы и петиції.

Много сьвятых — цінных забытков культуры лемковской зостало цілково цілковито знищених и розобраных. Тотя сама судьба тоже споткала придорожны капличкы, кресты и цмынтарі, де спочывають кости наших предків.

Дакотры зо сьвятых удалося уратувати отважнішим единицам людности лемковской, а при выдатной нашой материяльной помочы. Выремонтувано и ужыткувано — на підставі зозволения одповідных властей, як в Розділю, так и в Полянах. Радіст тамтой людности тревала еднак недовго. Збунтуваны през своїх ксендзів вызнавці римокатолицкого костела и при тихом попертю місцевых властей партийных и администратийных порозбивали замкы, вдерлися насильно до середины тых церквей и одправляли свої "богослуженя подякы". Ужыткують они тоты сьвятині до гнеснього дня.

В Полянах влamanca одбывалося в присутности "стережущих порядку публичного", т. е. коменданта милиции в Кросьні в асисті своїх функционерів. Интервенція видочні наступила бы товдиль, коли бы русине ставили спротив.

Не обышлося при том без офір. Сьвященник православный в Полянах уникнул побитя, ратуячыся утечом, а церковного газду сильно побито — поламано му три реба. В той справі одбылося вісем росправ судовых в Кросьні. Справа ужыткуваня и оддання церкви православным властителем, т. е. до кого она правні належит, тягнєся пят років и до гнеснього дня не зостала полагоджена, а суд повітовий замкнул поступуваня суде.

Православны віроисповідники пят років одправляют свої богослуженя обік церкви під голым небом — и в зимі, и в літі, а вламателі-преступники одправляют в церкви, т. е. в чужой власности.

Повітовы власти намовляют властителей и вламателей до вшпільного ужыткуваня, але вламателі не годятся. Таке становиско властей — не потрібуе коментарів.

В Розділю побито женщину в тяжы — віроисповідницю православну. Скуток того побитя был трагичным, бо на другой ден уродила она предвчасно дітину.

Другий раз толпа віроисповідників римокатолицкых зо своїм ксендзом зо сусіднього села Липинкы, вдерлася до церкви підчас одправы православных, збила православного сьвященника при престолі, зневажаючи их богослужбу, а ксьондз римокатолицкий выкрикувал: "Вы идте одправляти на купу гною! Идте до России, до колхозів на кукурудзу!" и т. п. Вызвиска выкрикувано під адресом православных віроисповідників.

Остатньо дішла до нас непокойна відомост зо села Зиндранова:

Дня 1-го грудня, 1976 р. едностка войскова з Дембицы вымінувала Памятник Вдячности — уфундуваний и побудуваный тамтими людьми. При том ушкоджено и повыбивано двері и выгяды в будинку лемковского музею, в котром находится комната памяток з боів на Дукельском Перевалі вояків и офицерів Советской Армии и Чехословацкого Корпусу Ген. Л. Свободы.

Ест исторично удокументовано, же в часі Другой сьвітової войны на Дукельском Перевалі одбывалися завзяты боі, в котрых загинуло 90 тысяч вояків и офицерів Советской Армии и 6 тысяч вояків и офицерів Чехословацкого Корпусу Ген. Л. Свободы. В дивизии Советской Армии Маршалка Москаленка и Гвардейском полку Ген. Баранова, котры брали участ в завзятых боях на Дукельском Перевалі по-

важна скількіст была новобранців зо Західной України и з Лемковини. В Чехословацком Корпусі Ген. Л. Свободы, як сам вспоминает в своей книжці п. н. "Од Бузулку до Прагы", в початковом складі його Корпуса было 80% украинців, т. е. руснаків з другой стороны Карпат.

Генерал Людвиг Свобода, яко Президент Чехословацкой Народной Республики, признаючи заслугы лемків — замешкалых на терені Дукельского Перевалу, котры оказували помоч його войскам в часі завзятых боів в 1944 р. признал для сел Барвінок и Зиндранова высокы одзначеня "Червеной Зорі".

Жытели села Зиндранова вшпільно з зарядом тамтейшой школы и сельским кружком Польско - Советской Дружбы и зарядом Регионального Музею Лемковского побудували зо своїх средств скромный памятник вдячности тым, котры оддали свое жытя за высвобождение их сел.

Треба підкреслити, же памятник тот был побудуваный на приватном огороді Федора Гоча — обік приватного Регионального Лемковского Музею, в котром находится комната памяток з оригинальными экспонатами с поля битв и решетки вояків и офицерів найденых на полю боів по 25 роках, што найліпше сьвідчыт о пошануваню памяти для тых, котры оддали свое жытя, жебы они могли жыти.

Воевудзкы власти в Кросьні не лем не поперли тот прекрасный чын тамтых людей, але выдали приказ Карпатской Бригаді вымінувания памятника.

Довудца Карпатской Бригады отказался выполнения того приказа — видочні фронтовец и не допустился того вандализму.

Товдиль спроваджено едностку войскову из Дембицы, котра выполнила тотя ганебне рішення. Не жалуючы тротилю — заложыла так сильний ладунок, же выстарчыло бы на высаджыня потужного бункра. Зрыв, який наступил, припомнул тамтейшым жытелям страшливый и кровавый рік 1944.

Мы зме барз обурены на шовинистичну діяльність воевудзкых властей с Кросна, а тым більше, же в воевудзтві кроснянском находится при правительственной дорозі памятник из 1920 року, на котром видно назвиска и напис: "Згынули в боротьбі з большевиками".

Иный памятник находится на приватном огороді — уфундуваный газдом того дому в пошану своего пса, котрый в часі оккупации правдоподобно уратувал йому жытя. Тотя кроснянским властям не перешкаджат!

В сьвітлі повысших фактів вносиме свій протест против дальшой дискриминації людности лемковской в Польші и домагамеся:

1. Оддання до ужытку правовым властителем, т. е. православным віроисповідникам церквей в Розділю и Полянах.

2. Одбудуваня памятника в селі Зиндранова в оригинальной формі.

3. Потягнення до одповідальности администратийной и карной винных вандализму помника в Зиндрановой.

4. Забезпеченя прав людности лемковской в рамках Конституції ПРЛ и прав людзких вынікающих из Гельсинского Договора.

Залучники: Фотографіи с церкви в Полянах и помника в Зиндрановой и вытинкы з газет.

До відомости отримуют:

1. Президент СССР Леонид Брежнев
2. Президент Чехословакии
3. Пресса.

(Протест подписали многи наши лемкы, но іх имена мы рішыли не печатати в газеті).